

nas de Hispania, de la Galia Narbonense y de Aquitania. Por último, con un extenso repertorio bibliográfico se cierra esta obra, que constituye, sin duda, tanto por el conjunto del material reunido como por el hecho de que muchos de estos no hayan sido publicados con anterioridad, un muy útil instrumento de trabajo y una valiosa aportación y ayuda para mejorar el conocimiento de los todavía diversos problemas e interrogantes que el ibérico plantea.

G. Carrasco Serrano

*Glossarium Mediae Latinitatis
Cataloniae ab anno DCCC usque
ad annum MC*

conditum ab M. BASSOLS DE
CLIMENT, conficiendum curavit
IOHANNES BASTARDAS,
vol. I (A-D), Barcinone
MCMLX-MCMLXXXV, 1048 cols.

El *Glossarium Mediae Latinitatis Cataloniae* és, sense cap mena de dubte, una de les empreses més importants que es duen a terme a casa nostra en el camp de la filologia i de la lingüística, tant llatines com romàniques. Com a prova de la labor ininterrompuda aplicada a aquesta tasca, acaben d'aparèixer el fascicle intro-

ductori i el novè de la sèrie fins ara publicada, amb la qual cosa ha quedat complet el primer volum, que abraça les lletres A-D, des de la *a* fins al terme *dux*.

Ha estat aquesta, doncs, una bona ocasió perquè el professor Joan Bastardas, director de l'obra, expliqui en el prefaci (pp. x-xxi) les vicissituds per què ha passat l'elaboració d'aquest *Glossarium* d'ençà que un grup d'ajudants del professor Marià Bassols de Climent va començar, el curs acadèmic 1952-1953, a aplegar material per a la realització del projecte, fins que el 1960 veié la llum el primer fascicle. Així, observem com en una primera etapa els col·laboradors d'aquesta obra enviaven les fitxes aplegades a Madrid per tal de contribuir a la realització del *Novum Glossarium* que preparava el professor Franz Blatt; dificultats diverses, però, van fer més aconsellable de servir aquesta causa comuna des de Catalunya mateix, elaborant els articles des d'on es podia tenir un coneixement més proper de la realitat cultural i històrica que havia produït les fonts en què es basaven les cèdules lexicogràfiques. Els redactors del *Glossarium Mediae Latinitatis Cataloniae* continuaven així la tasca iniciada el 1938, dins el marc de l'Institut d'Estudis Catalans, per un equip dirigit pel professor Lluís Nicolau d'Oliver, que ja havia reunit un bon nombre de fitxes, per bé que, d'aquestes, els redactors del GMLC no se'n pogueren servir fins que l'Institut d'Estudis Catalans s'instal·là definitivament a la seva antiga seu de la Casa de Convalescència el 1982, quan les cèdules lexicogràfiques ja no podien ser de gai-

re utilitat. Tanmateix, l'IEC ha assumit de nou com a pròpia aquesta tasca i, després de signar un acord amb el Consell Superior d'Investigacions Científiques el 1985, ha contribuït a la publicació d'aquests dos darrers fascicles. El professor Bastardas, en el repàs històric que fa, no oblida tampoc d'assenyalar com a antecedents del GMLC l'obra meritòria de personatges de la categoria de Josep Balari, Bernat Alart, Joaquim Miret, Pere Pujol, Paul Aebischer, Ramon d'Abadal...

Després del prefaci ve una introducció (pp. xxiii-xxviii), en la qual el professor Bastardas exposa els objectius de l'obra: l'estudi del lèxic del llatí medieval de Catalunya i del català pre-literari del segle ix al segle xi, i explica els criteris metodològics seguits: la selecció dels mots que s'hi inclouen —sols els que representen una innovació lèxica o semàntica respecte dels vocables continguts en el *Thesaurus linguae Latinae*, o els que aporten innovacions fonètiques, morfològiques o sintàctiques—; la tria de fonts —bàsicament documentals, però també literàries—; la justificació del període cronològic abraçat, que té com a límit el 1100, si bé aquest any no és una barrera infranquejable quan l'interès d'una paraula o d'una accepció aconsella de traspassar-la; la innovació d'incorporar notes explicatives; la descripció de la disposició dels articles, amb les paraules entrades segons la forma que presenten en el ThL o segons la forma gràfica més propera a l'etimologia si es tracta de neologismes, amb la inclusió de les variants ortogràfiques i fonètiques, i l'etimologia de les innovacions lèxiques, segui-

des de la definició i de les citacions, amb contextos amplis per tal que el lector pugui formar-se el seu propi criteri.

La part introductòria acaba amb la indicació de les sigles, la bibliografia dels textos despullats, i la dels estudis i de les revistes tinguts en compte (pp. xxix-xl), que tanquen el fascicle preliminar.

El fascicle 9, per la seva banda, redactat amb el rigor i l'exigència de consuetud, comprèn les paraules de *dotalis* a *dux*, i es clou amb unes rectificacions i addicions —veritablement n'hi han calgut ben poques— als fascicles precedents.

Amb aquest primer volum acabat, el *Glossarium Mediae Latinitatis Cataloniae* fundat pel professor Marià Bassols ha pres ja una consistència considerable després d'haver superat situacions adverses i malgrat condicions de treball sovint precàries, gràcies, sobretot, a la dedicació constant de l'equip dirigit pel professor Joan Bastardas i format, entre els redactors principals, per Eulàlia Rodon, Dolors Condom, Rosa Quevedo, M. Cinta Català, Teresa Gràcia, Montserrat Arnan, Lluïsa de Nadal i Isabel Rakosnik, i, entre els altres col·laboradors, per Carme Huguet, Isabel Martínez, Àngel Mestre, Mireia Montané, Josep Morató, Oliveri Nortes, Josefina Soler, Josefa Sòria i Josefina Viera.

J. Alturo i Perucho